

Historiebrev

No.1/2026 Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag

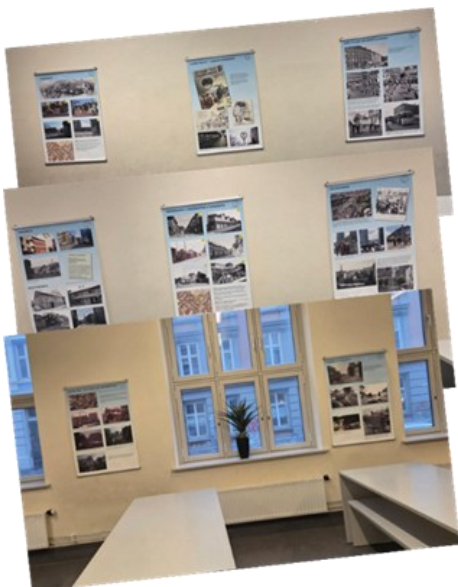
Februar 2026

Innhold i dette Historiebrevet

- *Holtangården og Grønlandsleiret 25 – Litt historikk – Del 2 av 3.*
- *Sendt hjem om man var for skitten eller rampete. Om barneasylene.*
- *Intervju med designeren av EGT historielags logo.*
- *En naken mann! - Rudolf Nilsen!*
- *Terjes tips. Boka om Harald Hardråde.*
- *Referater fra medlemsmøter.*

Hva skjer i historielaget framover?

- *24/2 Kl. 17:30. Årsmøte og medlemsmøte. Foredrag om boka «Røde Strand» - Johan Strand Johansens dramatiske liv.*
- *17/3 «Werna Gerhardsen. Jenta fra Løkka». Forfatter Sigrun Slapard.*
- *14/4 Avduking av Blått skilt for Enerhaugen*
- *Samfund, i Smedgata 34 og påfølgende medlemsmøte med foredrag i Tøyenkirken.*
- *19/5 Boka «Det gamle Oslo 1000—1624. Foredrag redaktør Erik Lindhart Bauer.*

Tøyen skole takket ja!

Historielaget har laget 8 plakater som forteller historien om da T-banen kom til Tøyen på 1960-tallet og da Tøyen Torg ble en realitet. Det gikk på bekostning av massiv rivning og voldsom graveaktivitet. Disse har vi brukt i 2 omganger til fotoutstillingen på Deichman Tøyen under vår Kulturminnedag. Styreleder fikk overbevist rektor om at det var en god ide at disse ble hengt opp på Tøyen skole – og slik ble det.

Holtangården og Grønlandsleiret 25 – Litt historikk – Del 2 av 3

Tekst: Karin Arnesen

Innflytting skjedde i november-desember 1932. Det var leiligheter i 3., 4., 5., 6. og 7. et. Det ser ut til å ha vært beboelsesrom med 1 rom på 20 kvm med en leie på kr 20 pr. md. til de dyreste som lå på toppen og kostet kr 57 til 65 pr md. I 5. et. kunne man kjøpe en aksjeleilighet med et innskudd på kr 200 000,- om man stilte garanti. Av folketellingene kan vi se at enhetene hadde værelsesnummer. Noen leide 2 rom, en del uten kjøkken og bad så det må ha vært noen fellesarealer skulle man tro. Ved utgangen av 1933 var det til sammen 106 leiligheter og 24 forretningslokaler. Man kunne leie med og uten sentralvarme. Husets vaktmester hadde 2 rom og kjøkken, bad og bodde gratis.

Øivind Holtan rykker inn en nesten helsides annonse i Dagbladet 23/2 1933 og forteller at dette er Grønlands største forretningsgård med «omkring 100 hybler i de øverste etasjer, for øvrig rummer gården en rekke kontorer og butikker, det fabrikkeres NORDENVIND barberblad og SIMBA damevesker etc. etc.».

Arkitekten bak bygget heter Kristofer Lange, f. 1886 og d. 1977. Han deltok i flere konkurranser og vant flere av dem, bl.a. om Sogn Hageby i 1920. Han tegnet Sinsen-byen sammen med Th. Chr. Hauff i 1934-1939 og han har tegnet Majorstuhuset. Han var sterkt engasjert i byplanlegging og i Norsk kunstnerleksikon finner man en lang liste med hans arbeider.

Kristofer Andreas Lange.
Bilde fra boken
«Studenterne fra 1905».

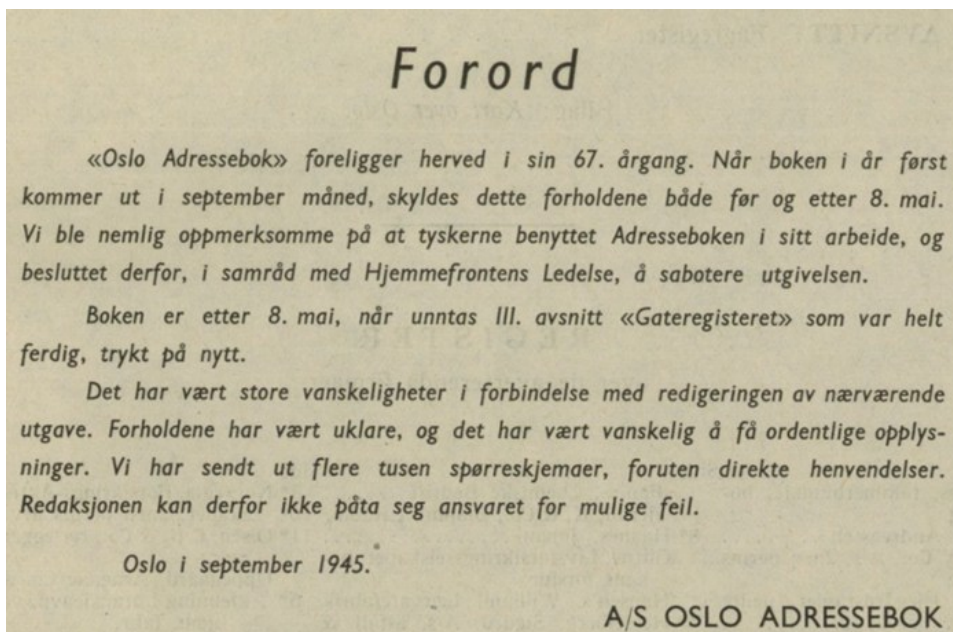
Dette er original-modellen av Holtangården. Fotograf ukjent. Eier: Jens Evensen Eiendom.

Den fine, nye bygningen ble rekvirert av tyskerne under krigen, frigitt for tilbakeføring til eierne i midten av juni 1945. I arbeidet med å finne hvem som bebodde gården bl.a. under krigen har vi brukt Oslo Adressebok.

For utgavene som viser hvem som bodde der pr. utgangen av 1939 og 1940 ser vi at det er mange bedrifter i 1., 2. og noen i 3. et. For øvrig bor det mellom 10 og 30 private husstander i de andre etasjene helt opp i 7. etasje. Ved utgangen av 1943 er det bare en håndfull private beboere igjen, men fremdeles omtrent de samme bedriftene. Forklaringen er altså at leilighetene ble rekvirert, mens bedriftene ser ut til å ha fått bli værende. I forordet til 1945-utgaven av adresseboken får vi forklaringen.

Under arbeidet har vi funnet frem til historier om mange av butikkene, bedriftene og kafeer knyttet til gården. Vi vil samle disse i et «ekstra-nummer» som blir nr. 4. Kjenner noen til historier fra Grønlandslei-

ret 25 så tips oss gjerne om det.

23/3 1950 brøt det ut brann i Holtangården i en av de øverste etasjene som vendte mot Platous gate. Det var et stort oppbud av både brann- og politibiler. Grønlandsleiret ble stengt og køen av biler og trikker hopet seg opp. Det ser ut til å ha vært snøvær, surt

og kaldt, men likevel med en betydelig tilskuerskare. Ingen ble skadet, men leiligheten helt utbrent. Foto: Arbeiderbladet. Eier: Arbark.

Når man leter etter opplysninger, f.eks. hos Nasjonalbibliotekets nettsider, finner man til tider langt mer enn det man håpet på. Gjennom tekst og bilder er det mulig å følge en eiendom/bygning gjennom dets eksistens. Denne gangen var «funnet» en omtale i tidsskriftet «Byggekunst - The Norwegian review of architecture. 1933 Vol. 15». Funkisbygget er omtalt med 1 hel side, foto og skisser. – Det var staselig den gang som nå. Vanskelig å lese? – Her er [linken](#)

Holtangården. Grønlandsleret 25, Oslo.

Arkitekt: Kristofer Lange.

Bygningen ligger på hjørnet av Platousgt. og Grønlandsleret, og er forsvåidtt karakteristisk som hjørnet er utnyttet til en permanent bensinstasjon. Der er dog blitt plass for 2 mindre butikker foran kjørerampene, likesom resten av 1ste etg. optas av butikker.

I kjelleren er den vesentligste del av arealet utnyttet til garasje, hvor dreieskive er innlagt. Likeledes er her efter Brandstyrets påbud montert spriklers.

Bygningen inneholder ca. 9 650 m² gulv.

Grunnen bestod av den løse, bløte grønlandsleret, og kjelleren ligger adskillig under de omkringliggende bygningers. Peling på fjell måtte man se bort fra, på grunn av den altfor store fjelldybde. Som fundamentering blev valgt en kombinasjon av armert betongflate (50 cm. tykk) og friksjonspeler av tre, således at betongflatens opgave blev å opta en belastning motsvarende bygningens minst belastede del, men merbelastningen fra de tyngre partier blev overført til friksjonspelene. Man har til dato ikke notert nogen synkning, og nabohusene er ikke påført nogen som helst skade – takket være den forsiktige, seksjonsvise arbeidsmåte under fundamenteringen.

Kjelleren som ligger dypere enn gatens kioakk, og som kan bli utsatt for vanntrykk er utført vanntett med sikapuss.

Oppbygningen er utført i jernbetong, med korkisolasjon. Over bensinstasjonen på hjørnet er dog anvendt rene jernkonstruksjoner, for å overspenne de store kjørespenn, med en begrenset konstruksjonshøide.

Det flate tak mot Grønlandsleret er utført med fall i slaggbetong, hvorpå thermosit, og 2 lag papp.

Mot Platousgate er taket utført som jernfagverk, i fritt spenn over den større sal. På takstolen papp og asbestcementplater, og under denne himling, isolert med kivron, tangmatter og papp.

Delevægger er opført av sterkolettsten, med puss.

For ventilasjonen er montert en sugevifte for hver av de to toillettgrupper. For søppel er montert 2 stk. Kernerator.

Fasadene er pusset, og malt med ett strøk bondex.

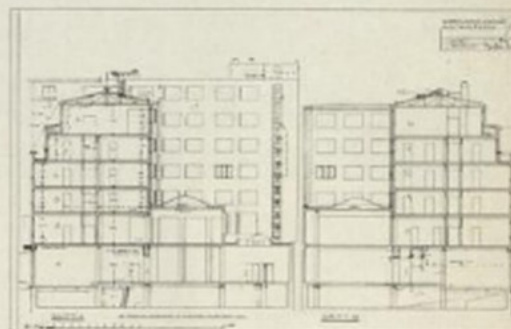
Konsulenter: Bygningsteknisk: Ing. Trygve Østbye. Varme- og saniteranlegg: Ing. Solberg & Christoffersen. Elektrisk anlegg: Ing. Chr. Aug. Thorne. Farvekonsulent: Frk. Mielandso.

Utførende firmaer: Hovedentreprenør: O. Gravem. Underentreprenører for murarbeidet: Kristiansen & Olsen. For tømmer- og snekkerarbeidet: A. Stenberg.

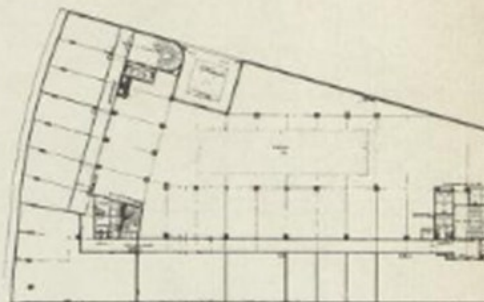
Leverandør av overlys og asbesttak: Heyerdahl & Gedde. Av jernvinduer: Helge Hell. Av søppelforbrenningsovner: A/S Kernerator. Av mineralit og kivron: Oslo Mørtelverk. Av div. isolasjonsmaterialer: Ingeniør E. Graff. Entreprenør for elektriske anlegg: Kittilsen & Steen. For varme og saniteranlegget: C. Blunck. For heisene: Fortuna Mek. Verksted.

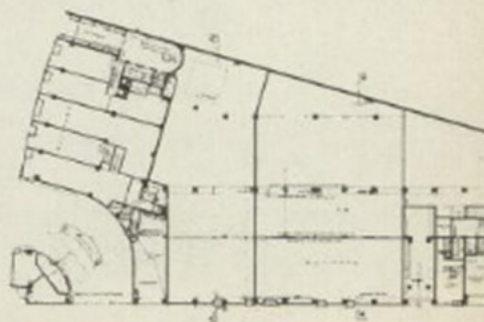
Snitt.

Kontoretasje.

1ste etasje.
Mål 1:800.

Sendt hjem om man var for skitten eller rampete

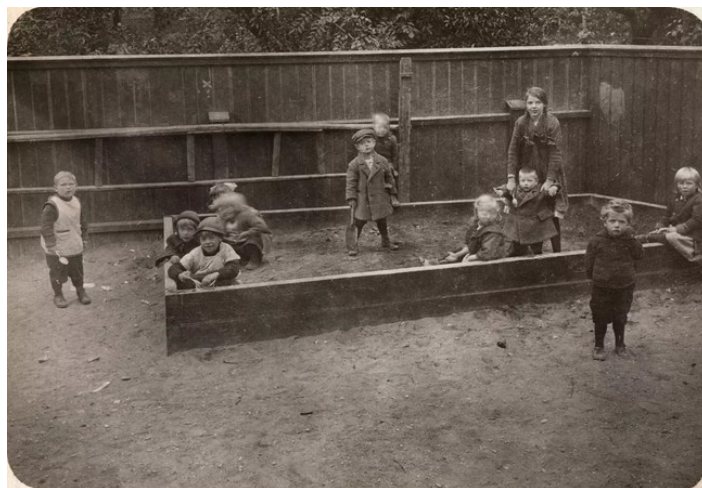
Skrevet av Johanne Bergkvist historiker ved Oslo Byarkiv. Dagsavisen 18.09.2022.

Kristiania fikk sitt første barneasyl i 1838. Barneasyllene skulle få de minste barna fra gata og utrygge omgivelser, slik at mødrene kunne søke jobb.

Asylet i Grønland 28 har sitt navn fra tiden det var barneasyl. Da bildet ble tatt i 1910 var det Kristiania Indremisjon som drev Grønlands Arbeidshjem her. Oslo Museum

Asyl betyr et fristed, og for arbeiderbarna skulle barneasyllene være et fristed fra gata og uheldig påvirkning. Fattige barn fra toårsalderen fram til de var sju år og klare for skolestart, tilbrakte dagen i barneasyl. Målet var todelt. Det skulle være lettere for mor å søke jobb utenfor hjemmet, men like viktig var det å venne barna til «Renlighed, Lydighed og Orden», og sørge for at de kom seg unna «Gadelivets demoraliserende Indflydelse».

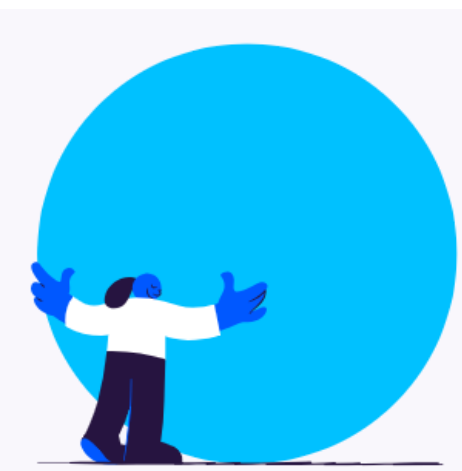

Barn i sandkassa på Rodeløkken barneasyl 1920, fotografert like før barneasylet flyttet fra Gøteborggata 24 til Helgesens gate 64. Oslo Museum

Grønland og Tøyen

Kristianias første barneasyl for jenter ble opprettet i 1838 i tilknytning til Eugenias stiftelse i Teatergata. Allerede to år tidligere forsøkte rådmann Erik Nicolai Saxild å vekke Kristiania-borgernes interesse for asylsaken. Selskabet for Christiania Byes Vel slo fast at behovet var størst på Grønland, Tøyen og gatene rundt. I 1837 ble det bevilget et statlig reisestipend for å undersøke tyske barneasyll, Kleinkinderschulen, såkalte småbarnsskoler.

Framveksten av industrien langs Akerselva og barne-rike og fattige forsteder, skapte et synlig problem, barn i alle aldre som måtte klare seg selv. Med velde-ighet og private midler ble det fram til 1886 opp-

Tipper du—eller prøver du vinnerejansene i Lotto?

**Medlemmene har genererte støtte for kr. 5028,- i 2025!
Gir du GRASROTANDELEN til historielaget blir det kanskje
enda noen flere kroner på oss i år.**

**Husk at andelen gis av Norsk Tipping og trekkes aldri fra din
gevinst!**

 Norsk Tipping

rettet tolv barneasyl, alle i byens forsteder: Vaterlands asyl i 1838, Grønlands barneasyl og Pipervikens barneasyl i 1839, Enerhaugens asyl i 1843, Sagene asyl i 1845 og Dronning Louises asyl på Grünerløkka i 1862. I 1872 ble Hegdehaugens asyl grunnlagt og i 1882 tre nye asyl – på Kampen, Vålerenga og Rode-løkka. I 1886 ble Hammersborg asyl grunnlagt med lekeplass i dikter Henrik Wergelands gamle hage.

Nittedalgata 8 på Kampen 1966. Her har det vært både barneasyl og bedehus. Kari Paulsen, Oslo Museum

Asylkomité

I 1847 skjenket av kjøpmann Thor Olsen Tomtegården i Tomtegata 10 til Vaterlands asyl «til størst mulig Nytte og Gavn for Børn af den fattige dagarbeiden- de Klasse». Da asylet flyttet til Sandakerveien 63 på 1930-tallet var det blitt et daghjem, for opp mot førti barn, med navn Thor Olsens Stiftelse. Enerhaugen asyl ble drevet med private bidrag der gaveboka ble sendt rundt til givne fram til 1875. Men private gaver var ikke nok i lengden, og kommunen måtte trå til sammen med avgifter fra brennevinssamlaget fra 1888. Salget av de to asylene i Munkedamsveien 19 (Pipervikens asyl) og Markveien 57 på Grünerløkka la grunnlaget for barneasylenes driftsfond.

I 1867 ble det opprettet en sentral asylkomité med en representant fra hvert asyl sammen med byens styre. Målet var å få felles regler og kontroll med driften. Behovet var stort, men barna måtte gjøre seg fortjent til plassen. De måtte komme tidsnok og ikke

bli hentet for seint. Barna måtte klare å gå selv, og de kunne miste plassen om de var for skitne eller ram- pete.

«Folkeoppdragelsen»

Grønland asyl var beregnet på 44 barn, men i 1842 var 800 barn ført i manntallet og 300 barn møtte dag- lig. Slik kunne det være hundre barn på én voksen. Men tallet gikk ned. I 1865 møtte 65 barn hver dag, i 1887 åtti. Grønland asyl skulle være et mønsterasyl i norsk sammenheng. Rådmann Saxild bidro selv med «Samtaler, Fortellinger og Memoreringer». Dagen starten mellom seks og åtte. Det første på program- met var morgenbønn holdt av bestyrinnen, så «Leg og passende Beskjæftigelse». For de minste barna innebar det arbeid som plukking av drev (tau) eller filler, avbrutt av eventyr og lek. For de litt større bar- na, fra fireårsalderen, var det undervisning i lesing, skriving og regning sammen med håndarbeid, men fra 1850-tallet avløst av utvikling av barnas «Forstandsevner gjennom Fortællinger og Samtaler». De nye aktivitetene var nå «Klodsbygning, Pindelæ- gning (Ertearbeide), Stavfletning, Fletning, Papirbret- ning og Udsyning». Barneasylene fikk en viktig plass i «folkeoppdragelsen», barna skulle avlæres latskap, bli stimulert og være nøysomme og flittige. I 1925 ble barneasylene daghjem, og ble slik starten på barne- hagen slik vi kjenner den i dag.

Kilder: Eva Balke «Byens barneasyl blir til», I: Vesla Aall, Redak- tør, Oslo-barnehagene 150 år: 1838-1988, Selskabet for Oslo Byes Vel, 1988.

Enerhaugen daghjem/barnehage Oktober 1930. Foto- graf ukjent. Eier: Arbeiderbladet/Arbark.

Intervju med designeren av EGT historielag sin logo

Av: Terje Knudsen

Det viser seg at det er stor interesse for historie— ikke bare her i Oslo, men også over hele Norge. I Fredrikstad har en Oslo-gutt etablert seg med alle sine interesser.

Da du fikk spørsmålet om å designe EGT historielags logo – hva tenkte du da?

Å tegne et bumerke, som det het i gamle dager, fører at man kan finne frem til et design som er karakteristisk og gjenkjennbart for det merket skal formidle, enkelt i form og ikke for komplisert å gjengi. De elementene jeg brukte i logoen for Enerhaugen, Grønland og Tøyen Historielag er bygningssilhuetter som er kjent fra nettopp dette området. Spennet fra det lille huset i front og bakover til den store blokken bakerst refererer til utviklingen i området – selve bolighistorien. Så kan man jo undres over om den utviklingen var til det bedre, eller om det er grunn til å være så mollstemt som Arvid Nilssen er i sangen om Enerhaugen. Uansett, kan man imidlertid fastslå at boligblokkene som kom opp i stedet for de små trehusene man kan se på Folkemuseet, ikke er til pryd for landskapet. Det er viktig å ta vare på historien slik historielag gjør. Når man forvalter og formidler fortiden på en god måte, skaper det loalkunnskap og tilhørighet og man risikerer ikke å gjøre de samme feilene som tidligere generasjoner har gjort.

Du er historisk interessert?

Det fører meg over til en annen interesse jeg har ved

siden av grafisk design, tegning, maling og foto; historie. Jeg har skrevet om Dansk-Norsk festningsbygging fra 1660 til 1720 basert på kunsthistorien. Det henger sammen med at jeg de

siste 30 årene omtrent, har bodd i Fredrikstad. Gamlebyen ble inspirasjonskilde for mastergraden og ikke minst opprettelsen av Kong Frederik IVs Tambourafdeling af 1704. Det er en militærhistorisk gruppe slik en avdeling kunne sett ut, oppført seg og tjenestegjort under kong Frederik. Vi har som målsetting at dersom kongen skulle dukke opp i Norge igjen slik han gjorde i 1704, og troppen marsjerte forbi, skulle han overhodet ikke reagere, men anta at det var slik verden var fremdeles. Vi spiller marsjer fra den tiden, har funnet frem til den eksersisen de brukte, skyter med både flintlåsgevær og kanoner og

klangen fra instrumentene er så nær den som rislet inn i kongens hode for over 300 år siden, som det er mulig å komme i dag. Avdelingen har deltatt to ganger på Norsk Militær Tattoo i Spektrum og reist i store deler av Europa: fra Kotka i Finland til Oxford i England, fra Oudenarde i Belgia

til Trondheim. Vi deltok som representanter for alle musikkorps i Norge på slottsplassen ved kronprinsbryllupet, og fyller funksjonen som representasjonsavdeling for Fredrikstad.

Du er også musikkinteressert?

Jeg har spilt klarinett siden slutten av 1960-tallet, og

Carl Henrik Amundsen som leder Kong Frederik IVs Tambourafdeling af 1704. Foto: Jan Kraft.

spiller enda, nå i et 10-mannsorkester; Borge Blæse-ensemble. Jeg spilte i Garde-musikken i 1976 og star-

Kong Frederik IVs Tambourafdeling af 1704. Foto: Jan Kraft.

tet opp veteranmusikken i Garden, der jeg var president i omkring 10 år.

Og man kan si at merket for historielaget har også sitt utspring i musikken. Jeg spilte i Uranienborg Skoles Guttemusikk (ja, det er så lenge siden) frem til jeg var 17 år. Deretter gikk jeg ledig et par år, men syntes det var veldig kjedelig å stå å se på 17.mai-toget. Da

så jeg meg om etter et sted å begynne neste ledd i den musikalske karrieren. Det ble i Kampen Janitsjarorkester. Grunnen til at valget falt på det korpset er sammenhengende med to ting: Jeg hadde sett og hørt Kampen i lang tid, og to av mine korpskamerater fra «Urra» var allerede medlemmer. De anbefalte meg sterkt å begynne, og så var den saken avgjort. Å marsjere over Egertorvet på 17. mai mens korpset spiller «Sing as you go!» er en sterk opplevelse når publikum synger med. Man kan jo tenke at det er et stort sprang fra Uranienborg til Østkanten. Men det var ikke i mine tanker, og det var bare kameratskap og musikkglede for alle pengene. Musikk forener på mange fler plan enn samspillet alene. Koplingen mellom merket og musikken henger nettopp sammen med vennskapet med redaktør Terje Knudsen, som også da spilte i Kampen. Det var hyggelig å bli spurt om å lage det, og jeg håper det blir mye brukt og hjelper til at laget blir kjent.

P.S. Polfareren Roald Amundsen var Carl Henrik sin oldefars bror, og Carl Henrik ha arvet mye verdifullt utstyr og minner etter polferdene. Roald Amundsens høyre hånd på disse strabasiøse turene var Oscar Wisting. Han var oldefaren til et av dagens medlemmer i Kampen Janitsjarorkester! Amundsen ga Wis-

ting denne attesten: «Jo verre det så ut, jo bedre likte han sig. Og gikk det på livet løs, var han først i sitt ess». Trumpeteren Alexander Wisting har skrevet bøker både om Roald Amundsen og sin egen oldefar Oscar Wisting.

Vårt historielag Enerhaugen, Grønland og Tøyen ønsker flere medlemmer!

I øyeblikket er vi over 275 medlemmer og voksende. Til flere medlemmer vi får—jo fler informasjoner og kunnskap spres til våre omgivelser!

Medlemmer; ta tak og rekrutter medlemmer hos familie, naboer, kollegaer, venner og uvenner!

EN NAKEN MANN! – Rudolf Nilsen!

Av: Karin Arnesen.

I mai 1954 gikk jeg i 2. klasse på Hersleb skole. Skoleveien gikk fra Tøyengata over Vahls plass oppe ved Luseanstalten. Plutselig en dag var det kommet opp en diger granitt-stein og på toppen en bronseskulptur av, tro det eller ei, en naken mann. Veldig pinlig for en ordentlig liten pike som knapt hadde vært i Frognerparken. På sokkelen sto det tydeligvis et dikt og navnet på en mann, Rudolf Nilsen.

Foran og forbi monumentet ledet en liten gangvei av skifer stener. Jeg stirret intenst i bakken da jeg småløp forbi inntil jeg fant ut at antall skifer stener passet ganske godt om jeg hinket meg fra sten til sten og leste diktet høyt. – Gi meg de rene og ranke, de faste og sterke menn, de som har tålmod og vilje og aldri i livet går hen og selger sin store tanke, men kjemper til døden for den. Det ble 34 «hink» - uten å sette den andre foten i bakken.

Dessuten ble plassen omtrent samtidig omdøpt til Rudolf Nilsens plass. Det å kalle opp plassen etter en naken mann var jeg heller ikke begeistret for. Men 9-åringer er det jo ingen som hører på.

Siden leste jeg at det var mange kritiske stemmer

som mente at dette liknet ikke på Rudolf Nilsen, «Han hadde ikke så mange og store muskler». Kunstneren kunne fortelle at skulpturen skulle symbolisere den kraften som mannen på sokkelen representerte.

Som voksen, og litt mer erfaren, har jeg lest meg til at kunstneren var Knut Steen, den gang 30 år og ung og lovende. I dag kan vi finne hans skulpturer over hele Norge bl.a Hvalfangstmonumentet i Sandefjord.

I arbeidet med historien i vårt område fant jeg en dag et bilde i Jern og Metalls 100-års jubileumsbok, bind 2 av Terje Halvorsen fra 1990, side 561, nettbi-blioteket. Der var både bilde og omtale av avdukingen.

Fra starten sto han vendt mot Vahls gate og «Lusern». Nå har han flyttet og står vendt mot «Nr. 13». Foto: Karin Arnesen.

Den 1. mai 1954 kunne den 79 år gamle veteranen Josef Amundsen foreta den høytidelige avdukingen av monumentet over arbeiderdikteren **Rudolf Nilsen**. Monumentet var utført av den unge billedhuggeren Knut Steen, og Jern og Metalls stedlige styre i Oslo hadde stått for innsamlingen. Forbundets nye fane var i bruk for første gang under denne begivenheten. Alle de 16 avdelingene i Oslo stilte også med sine faner, og flere tusen mennesker var til stede. Slik ville de hylle dikteren som skildret livet i «Nr. 13» og andre gråbeingårder på Oslos østkant, og som manet til kamp for «et land hvor Nr. 13 ikke er!»

Terjes tips

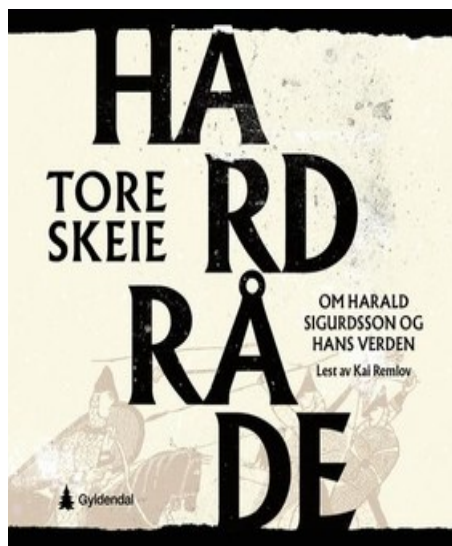
Harald Hardråde - om Harald Sigurdsson og hans verden. Tore Skeie, Gyldendal Forlag 2025

Enhver by med respekt for seg selv bør ha en person – gjerne en kongelig – som grunnlegger av byen. Oslo ble stiftet – trodde man – rundt 1050. Dagens holdning er at byen er noe eldre – kanskje rundt år 1000. Ja, kanskje enda eldre blir det hevdet. Harald Hårdråde har dog fått æren for å ha grunnlagt byen. Ikke uten grunn. Den dype havnen innerst i Oslofjorden var en velegnet krigs-havn som ga den en strategisk betydning for Harald. Han brukte Oslo som utgangspunkt for angrep på det nærliggende Danmark.

Tore Skeies bok har begeistret historikere og fagmiljøene her hjemme. Beskrivelsen av boka gir et tydelig preg av den positive mottagelsen av Tore Skeies bok—jeg siterer:

Sommeren 1030 ble vikingkongen Olav Haraldsson drept i slaget på Stiklestad, i et feilslått forsøk på å gjenereobre sitt rike. Blant dem som kjempet på den tapende siden, var Olavs femten år gamle halvbror, Harald Sigurdsson. Hardt skadet flyktet han fra slagmarken. Og fra Norge.

Femten år senere vendte han hjem. Med seg hadde han en slavisk fyrstedatter, et lojalt krigerfølge, og så mye rikdom at skipene hans lå skjevt i sjøen under tyngden av sølv. Han hadde reist til yttergrensene av den kjente verden og tilbake. Han hadde tjent bysantinske

hadde tilegnet seg uvurderlig innsikt i hvordan verdens mest sofistikerte og brutale maktmaskineri fungerte. Viljen til å sette sine erfaringer ut i livet som nordmennenes konge, ga ham navnet Harald Hardråde (boka bruker Hardråde – istedenfor gateadressen som angir Harald Hårdrådes plass). I de neste to tiårene forsøkte han å bygge et stort rike bestående av dagens Norge, Danmark og England. Han lyktes nesten.

Tore Skeie forteller Harald Hardrådes historie slik den aldri har blitt fortalt før. Gjennom dypdykk i kilder fra mange land og riker plasseres Haralds livshistorie inn i en bred framstilling av hans verden.

Slik blir dette et portrett, ikke bare av en konge, men av en hel tidsalder.

Boka er muligens for spesielt interesserte. Og Haralds liv var nok dominert av andre steder i Norge enn nettopp Oslo, samt at Harald tilbrakte mye av sitt liv i Bysants, Kyiv, Sicilia, Bulgaria og Lilleasia. Tilbake i Norge ville Harald også ta styring med handelen fra det norske innlandet. Det gjorde han med de metodene han kjente fra tjenesten i væringgarden i Bysants. Det er mulig det var i denne periode han fikk tilnavnet «hardråde». Det er fint at vår bys grunnlegger har fått en så kvalitetsmessig beskrivelse som i Tore Skeies bok gir.

Boka anbefales!

Kilder: Tore Skeie: Harald Hardråde, Gyldendal 2025, Wikipedia, Store norske leksikon

Rådhuset. Anne Grimdalens skulptur av Harald Hardråde til hest. August 1966. Fotograf ukjent. Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek.

To minne-monumenter på Harald Hardrådes plass.

Av: Tor Kubberud og Terje Knudsen. Kilder: Tore Skeie: Harald Hardråde, Gyldendal 2025, Wikipedia, Store norske leksikon

I følge Snorre ble Oslo grunnlagt rundt år 1048 av Harald Hardråde, men arkeologiske utgravninger i 1970-årene avdekket at Oslo hadde en tidlig bystruk-

Avduking av Harald Hardrådes bauta 2.oktober 1905. Foto: Anders Beer Wilse. Oslo Museum .

tur allerede rundt år 1000. Harald kan ha tatt kontroll over byen og gjort den til et administrativt og

Ellisiv monument av Sidsel Bonde. Foto KUNSTDOK/Istvan Virag.

militært støttepunkt. Minner om Oslos grunnlegger finner man på Harald Hårdrådes plass hvor det i 1905 ble reist en bauta til minne om byens grunnlegger. I 2025 ble det avduket et monument over Ellisiv av Kyiv som en markering av vennskap mellom Norge og Ukraina.

Den historiske bakgrunnen, ifølge Snorre, er at Harald Hardråde stod så høyt i kurs hos fyrst Jaroslav i Kyiv at han fikk gifte seg med fyrstens datter Je-

Foto: C.Hill. Statue: Lars Utne (1862-1922).

lisaveta som i Norge ble kalt Ellisiv vinteren 1044. I 1045 fulgte Ellisiv Harald tilbake til Norge. Hun ble dronning da Harald ble konge i Norge i 1047. Monumentet ble avduket i 2025 med Ukrainas førstedame Olena Zelenska, kronprinsesse Mette-Marit og kronprins Haakon til stede.

Anne Grimdalens fem meter høye rytterstatuen av Harald Hardråde, laget av 16 tonn lys granitt, på plass oppe på vestveggen av Oslo Rådhus er også verdt å betrakte!

Harald Hårdrådes plass. Foto: Google.

Referat julemøtet 9. desember 2025—Barndom på Grønland og Vaterland

Det ble et hyggelig og godt besøkt julemøte. Først et lite bokmarked og takk til alle som kjøpte – det skaffer oss noen kroner ekstra i EGT-kassen. Deretter spilte vårt eget «husorkester» opp med piano, fele og klarinett. Forsamlingen sang julesanger og medlem/tidligere prest Arne J. Eriksen fortalte litt om dem. Nok et medlem og tidligere brannmann, Terje Andersen, fortalte om en tøff oppvekst på Grønland og i Vaterland fra 1950/60-tallet godt bistått av Trond Mathisen. Foredraget var basert på et hefte/bok Terje har laget, trykket opp og donert et godt antall til historielaget som vi kan tjene noen penger på. Utfyl-

lende referat finner du på hjemmesiden vår. *Tekst: Karin Arnesen.*

Referat medlemsmøte 20. januar 2026 - Ungdomsaksjonen «Et sted å være»

Nok et godt besøkt møte med over 70 deltakere for å høre på historiker og arkivar hos Byantikvaren i Oslo, Tove Solbakken. Hun skrev i sin tid en masteroppgave om tema og holdt foredraget over dette. Aksjonen startet som en protest mot en kommersiell messe, «Teenage Fare», som skulle arrangeres på Sjølyst. Ungdommen gikk sammen med kommune (eller omvendt) og fikk bruke Vaterland skole. Det ble en helt unik sak hvor mange gode krefter gikk sammen. Du må lese hele historien på hjemmesiden vår.

Til stede var også opptil flere tidsvitner som kunne fortelle både om egne opplevelser og, ikke minst, hva som skjedde etterpå. Takk til Tove S. for et engasjert og flott foredrag og alle andre som bidro.

Tekst: Karin Arnesen.

ENERHAUGEN, GRØNLAND OG TØYEN HISTORIELAG

Postadresse: Grønland 28, 0188 Oslo

E-post: egt.historielag@gmail.com

Org.nr.: 924 634 766

Bankkonto: 1813 31 32690

Vipps: 611188

Nettside: <https://egt-historielag.no/>

Facebook: <https://www.facebook.com/EGTHistorie>

